

Abram – věčná smlouva

Základní verš

„Smlouvu mezi sebou a tebou i tvým potomstvem ve všech pokoleních činím totiž smlouvou věčnou, že budu Bohem tobě i tvému potomstvu.“ (Gn 17,7)

Pamatujete si na chvíle v dětství, kdy jste měli vysoké horečky, třeba zápal plic, a mohly vám hrozit i vážné následky? Za dlouhých, horečnatých nocí jste v slabém světle noční lampy viděli v polospánku maminku nebo tatínka sedět v křesle vedle postele, připravené kdykoliv vám pomoci. Rodiče byli vždy při vás, přemýšleli o příčině vaší nemoci a hledali lék, který by vám opět vrátil zdraví.

Právě tak, obrazně řečeno, Bůh seděl vedle hříchem nakaženého světa, když během staletí po potopě začala houstnout morální tma. Toužil po tom, aby umírajícímu lidskému pokolení mohl vrátit duchovní zdraví. Proto povolal Abrama. Prostřednictvím svého věrného služebníka chtěl založit národ, kterému by mohl svěřit poznání sebe a skrze něj světu představit svůj velký plán záchrany.

Bůh tehdy uzavřel s Abramem a jeho potomstvem smlouvu, která měla jasně vyjádřit podstatu Božího plánu záchrany lidstva od hříchu a jeho následků. Pán Bůh neměl v úmyslu nechat svůj svět napospas osudu, nechtěl ho opustit v této pro něho tak zoufalé situaci. Tento týden se podíváme na to, jak právě tato smlouva vyjádřila další úžasná zaslíbení.

Osnova lekce

- I. Iniciátor smlouvy
 - „Hospodin“ = Bůh, který je, byl a bude (neděle)
 - „Bůh všemohoucí“ (pondělí)
- II. Příjemce smluvní nabídky: Abram (úterý)
- III. Obsah smlouvy
 - Její tři etapy (středa)
 - Závazky z ní plynoucí (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

INICIÁTOR SMLOUVY – „HOSPODIN“

A řekl mu: „Já jsem Hospodin, já jsem tě vyvedl z Kaldejského Uru, abych ti dal do vlastnictví tuto zemi.“ (Gn 15,7)

Osobní studium

Jména se někdy podobají obchodním značkám. Často se stává, že když slyšíme nějaké jméno, automaticky si ho spojíme s určitými vlastnostmi. Jaké povahové rysy vám přijdou na mysl například při těchto jménech: Albert Einstein, Martin Luther King, Gándhí anebo Dorkas? Každé z nich se pojí s určitými vlastnostmi a ideály. „Židé vždy vnímali jméno jako vyjádření buď individuální vlastnosti dotyčného člověka, jako odraz myšlenek a emocí toho, kdo toto jméno dával, nebo okolností, za jakých bylo toto jméno dáno.“ (1BC 523)

Když Bůh poprvé vstoupil do smluvního vztahu s Abramem, představil se mu jménem, které hebrejský text vyjadřuje písmeny JHVH. (Jelikož jej po staletí Židé z úcty raději nevyslovovali, neznáme dnes s jistotou přesnou výslovnost – snad *Jahve* či *Jehova*.) Toto jméno, kterým se Bůh představil, se ve Starém zákoně vyskytuje 6828krát. Zdá se, že nejde o nějaké „tajuplné“ či „magické“ jméno, ale o vyjádření toho, jakým Bohem je. Je zřejmé, že v hebrejštině je

toto jméno odvozeno od slovesného kořene *h-j-h*, který znamená „být“. V tomto případě by mohlo popisovat toho, který je „Věčný“, stále a skutečně „Existující“, na rozdíl od pohanských bohů, kteří kromě představ svých uctivačů ve skutečnosti neexistují.

Starý český výraz „Hospodin“, který i dnes pro Boha používá většina Biblií, původně znamenal „Pán“ a odpovídal tomu, jak je Bůh (JHVH) označován v řeckém překladu Starého zákona (řecké *kyrios* také znamená „Pán“). I toto slovo má vyjadřovat jeho velikost a jedinečnost ve srovnání s čímkoliv a kýmkoliv.

Když později Bůh osloví Mojžíše (Ex 3,14), vysvětlí mu blíže význam svého symbolického jména: „JSEM, KTERÝ JSEM“. Tím chce vyjádřit realitu své nepodmíněné existence a poukázat na trvalou existenci svojí vlády – on je Pánem od minulosti přes přítomnost až po budoucnost.

Když Bůh uzavíral s Abramem svou smlouvu, chtěl, aby poznal jeho jméno, protože toto jméno vyjadřovalo jeho totožnost, podstatu a charakter. Vyjadřovalo, kdo do této smlouvy vstupuje.

Aplikace

Jaké představy ve vás vyvolává jméno Hospodin (JHVH)? Co ti připomíná toto jméno – lásku, dobrotu a starostlivost, nebo strach, přísnost a trest?

INICIÁTOR SMLOUVY – „BŮH VŠEMOHOUCÍ“

1Když bylo Abramovi devětadevadesát let, ukázal se mu Hospodin a řekl: „Já jsem Bůh všemohoucí, chod' stále přede mnou, buď bezúhonný! 2Mezi sebe a tebe kladu svou smlouvu; převelice tě rozmnožím.“ 3Tu padl Abram na tvář a Bůh k němu mluvil: 4„Já jsem! A toto je má smlouva s tebou: Staneš se praotcem hlučícího davu pronárodů. 5Nebudeš se už nazývat Abram; tvé jméno bude Abraham. Určil jsem tě za otce hlučícího davu pronárodů. 6Převelice tě rozplodím a učiním z tebe pronárody, i králové z tebe vzejdou.“ (Gn 17,1–6)

Osobní studium

Hospodin se Abramovi několikrát zjevil už předtím (Gn 12,1.7; 13,14; 15,1.7). V úvodních verších čteme, že se Abramovi opět zjevuje a představuje se mu tentokrát jako „Bůh všemohoucí“ (hebr. *el-šadaj*). S tímto označením se v biblickém kontextu setkáváme jen v knihách Genesis a Jób. Jméno „Bůh všemohoucí“ pravděpodobně vyjadřuje kontrast mezi mocí a silou Boha, a slabostí a křehkostí lidstva.

Proč Pán Bůh připomíná v této chvíli Abramovi právě svoji sílu a moc? (Gn 17,1–6)

S tímto stejným jménem se později setkáme i v Gn 28,3, kde Izák žehná Jákobovi

těmito slovy: „Kéž ti Bůh všemohoucí požehná, rozplodí tě a rozmnoží. Bude z tebe společenství lidských pokolení.“ Podobné zaslíbení nacházíme také i v Gn 35,11 („Já jsem Bůh všemohoucí. Plod' a množ se; vzejde z tebe národ a společenství pronárodů, i králové vzejdou z tvých beder.“) a 49,25 („Kéž pomáhá tobě, kéž ti Všemohoucí žehná shora hojným požehnáním nebes...“).

Všechno to jsou statě, které mluví o Boží štědrosti a velkorysosti: Bůh je silný a mocný; je to Bůh nevyčerpatelného bohatství, o které se chce podělit s těmi, kteří ho ve víře a poslušnosti hledají. Takový je Bůh, který chtěl tehdy uzavřít s Abramem smlouvu.

Aplikace

Jaký význam má pro tebe vědomí, že se tvůj nebeský Otec nazývá také „Bůh všemohoucí“?

PŘÍJEMCE SMLOUVY – ABRAHAM

‘Já jsem! A toto je má smlouva s tebou: Staneš se praotcem hlučícího davu pronárodů. ⁵Nebudeš se už nazývat Abram; tvé jméno bude Abraham. Určil jsem tě za otce hlučícího davu pronárodů. (Gn 17,4.5)

Osobní studium

Nejen Boží jména mají svůj teologický a duchovní význam. Jméno člověka na starověkém Blízkém východě nesloužilo jen k identifikaci, jako je tomu často dnes u nás. Příliš nezáleží na tom, jestli dáme děvčátku jméno Marie nebo Zuzana. Avšak u starověkých Semitů měla jména lidí silný duchovní smysl. Všechna semitská jména měla svůj význam. Obvykle se skládala z nějakého slovního obratu nebo krátkého výroku, který obsahoval určité přání nebo vyjadřoval vděčnost rodičů. Například Daniel znamená „Bůh je soudce“, Jóel znamená „Jahve je Bůh“, Nátan znamená „Dar od Boha“.

Právě proto, že se tehdy jménům připisoval tak velký význam, se jména často měnila, aby tak vyjádřila radikální změnu v životě nebo v poměrech dotyčného člověka.

Vyhledej si následující verše. Proč došlo v těchto situacích ke změně jmen?

- Gn 32,28
- Gn 41,45
- Da 1,7

V jistém smyslu i moderní člověk pochopí, proč je tak důležité, jak někomu říkáme. Může to na něj mít malý, ale někdy také velmi silný vliv. Jestliže někomu takřka všichni stále říkají „hlupáku“ nebo „darebáku“, dříve či později to ovlivní způsob, jakým tento člověk bude nahlížet na sebe samotného. Jestliže někomu dáme určité jméno a potom mu ho změním, je možné, že to ovlivní nejen jeho pohled na sebe samého, ale i jeho činy.

V souvislosti s tím není těžké také pochopit, proč chtěl Bůh změnit Abramovo jméno na Abrahama. Abram znamená „vznešený otec“. Bůh mu změnil jméno na Abraham, což znamená „otec množství“. Když si všimneme Bohem mu daného smluvního zaslíbení: „Převelice tě rozplodím a učiním z tebe pronárody, i králové z tebe vzejdou“ (Gn 17,6), lépe pochopíme smysl této změny. Snad mu Bůh chtěl tímto způsobem pomoci věřit zaslíbení a smlouvě, kterou s ním uzavřel. (Pamatujme na to, že toto zaslíbení dostal 99letý muž, jehož manželka byla neplodná.) Zkrátka, Bůh to učinil proto, aby posilnil Abrahamovu víru v zaslíbení, které dostal.

Aplikace

Kdybys měl tu možnost, jaké jméno by sis vybral pro sebe? Které by vystihovalo to, kým jsi a co jsi prožil?

TŘI ETAPY SMLOUVY

¹I řekl Hospodin Abramovi: „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu. ²Učiním tě velkým národem, požehnám tě, velké učiním tvé jméno. Staň se požehnaním!“ (Gn 12,1.2)

⁹I řekl mu: „Vezmi pro mne tříletou krávu a tříletou kozu a tříletého berana, hrdličku a holoubě.“ ¹⁰Vzal tedy pro něho to všechno, rozpůlil a dal vždy jednu půlku proti druhé...“ ¹³Tu Hospodin Abramovi řekl: „Věz naprosto jistě, že tvoji potomci budou žít jako hosté v zemi, která nebude jejich...“ ¹⁷Když pak slunce zapadlo a nastala tma tmoucí, hle, objevila se dýmající pec a mezi těmi rozpůlenými kusy prošla ohnivá pochodeň. ¹⁸V ten den uzavřel Hospodin s Abramem smlouvu... (Gn 15,9.10.13.17.18)

¹Když bylo Abramovi devětadevadesát let, ukázal se mu Hospodin a řekl... ⁴„Já jsem! A toto je má smlouva s tebou: Staneš se praotcem hlučícího davu pronárodů. ⁵Nebudeš se už nazývat Abram; tvé jméno bude Abraham. Určil jsem tě za otce hlučícího davu pronárodů. ⁶Převelice tě rozplodím a učiním z tebe pronárody, i králové z tebe vzejdou. ⁷Smlouvu mezi sebou a tebou i tvým potomstvem ve všech pokoleních činím totiž smlouvou věčnou, že budu Bohem tobě i tvému potomstvu.“ (Gn 17,1.4–7)

Osobní studium

Bůh svou smlouvu Abramovi postupně představí ve třech etapách:

1. **Gn 12,1–3:** Zde nacházíme první ze tří etap Božího zaslíbení Abramovi. Bůh jej oslovuje, dává mu příkaz a nakonec zaslíbení. Bůh jej z milosti vyvolil, aby se stal první významnou postavou jeho zvláštní smlouvy. Příkaz obsahuje zkoušku úplné důvěry v Boha. Zaslíbení, i když se týká konkrétně jeho potomků, nakonec zahrnuje celé lidské pokolení (v. 3).

2. **Gn 15,7–18:** O něco později se Bůh Abramovi zjevil znovu. Každé ze tří zvířat (kráva, koza a beran) Abram zabil, jeho tělo rozpůlil a obě poloviny uložil v určité vzdálenosti naproti sobě. Ti, kdo vstupovali do smlouvy,

měli projít skrze rozdělené části; symbolicky tak slibovali stálou poslušnost podmínkám, na kterých se takovým slavnostním způsobem dohodli. Životy zvířat byly zárukou životů účastníků smlouvy. Takováto praxe přetrvávala celá staletí. Setkáváme se s ní i ve dnech proroka Jeremjáše.

3. **Gn 17,1–14:** Při třetím smluvním „setkání“ dochází u Abrama ke změně jména. Význam nového jména Abraham podtrhuje Boží touhu a záměr zachránit všechny lidi. Výraz „mnohé národy“ zahrnuje židy i pohany. Nová smlouva jasně říká, že pravými potomky Abrahama jsou ti, kdo mají víru Abrahamovu a kdo se spoléhají na zásluhy zaslíbeného Mesiáše (viz Ga 3,7.29). Vidíme, že už tehdy chtěl Bůh spasit mnohé, ať žili kdekoliv.

Aplikace

Přečti si slova prvního anděla ve Zj 14,6.7. Co má podle tebe toto poselství společného se smlouvou, kterou Bůh uzavřel s Abrahamem, a s jejím záměrem?

SMLUVNÍ ZÁVAZKY

¹⁸Abraham se jistě stane velikým a zdatným národem a budou v něm požehnány všechny pro národy země. ¹⁹Důvěrně jsem se s ním sblížil, aby přikazoval svým synům a všem, kteří přijdou po něm: „Dbejte na Hospodinovu cestu a jednejte podle spravedlnosti a práva, ať Hospodin Abrahamovi splní, co mu přislíbil.“ (Gn 18,18,19)

Osobní studium

Z Bible je zcela zřejmé, že smlouva s Bohem je vždy smlouvou milosti, kterou Bůh pro nás činí to, co bychom my sami pro sebe nikdy nemohli udělat. Smlouva s Abrahamem není žádnou výjimkou. Bůh si ve své milosti vyvolil Abrahama za svůj nástroj, prostřednictvím kterého oznámí světu plán spasení. Naplnění smluvních zaslíbení však bylo podmíněno Abrahamovou ochotou spravedlivě žít a s důvěrou poslouchat. Bez této poslušnosti by ho Bůh nemohl použít.

Text zaznamenaný v Gn 18,18.19 ukazuje, v jakém vztahu jsou milost a zákon. Nejdříve je tu Boží milost („znám ho“), potom je Abraham představen jako ten, kdo bude

i se svojí rodinou Boha poslouchat. Z toho vyplývá, že víra a skutky spolu velmi úzce souvisejí (Jk 2,17). Milost je příčina, poslušnost je přirozený důsledek a projev vztahu vděčnosti.

Z požehnání vyplývajících ze smlouvy se mohou oprávněné osoby radovat jen tehdy, jestliže splní určité podmínky. I když tyto podmínky nebylo potřeba určovat smlouvou, měly být odpovědí lásky, víry a poslušnosti. Měly odrážet vztah mezi člověkem a Bohem. Poslušnost byla prostředníkem, díky kterému mohl Bůh svoje zaslíbení naplnit.

Porušení smlouvy neposlušností je vzhledem k vytvořenému vztahu nevěrou. Nejsou totiž porušeny podmínky dohody, ale dohodnuté podmínky se neplní.

Aplikace

Proč je podle tebe ve vzájemných vztazích důležité respektování pravidel? Jak konkrétně může jejich nerespektování ovlivnit tvůj vztah s Bohem i lidmi?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Na doplnění si můžeš přečíst kapitolu „Abraham“ v knize *Na úsvitu dějin* (PP 125–131; NUD 52–55) a 19. kapitolu „Židé a pohané“ v knize *Poslové naděje a lásky* (AA 188–200; PNL 109–116).

Duha zůstane znamením Božího zaslíbení až do konce světa, znamení obřizky nikoli. Podle apoštola Pavla dostal Abraham obřizku jako znak spravedlnosti, kterou přijal vírou v Boha (Ř 4,11). Jak však staletí plynula, obřizkou se začalo vyjadřovat spasení poslušností zákona. V novozákonní době obřizka ztratila svůj význam. Nahradila ji víra v Ježíše Krista, která vede k poslušnosti a ke změně života (Ga 5,6; 6,15; 1K 7,18.19). Skutečně „obřezaní“ jsou ti, kdo ze srdce uctívají Boha (Fp 3,3; Ř 2,28.29).

„Také dnes jsou mnozí zkoušeni tak jako Abraham. Boží hlas k nim sice nemluví přímo z nebe, ale Bůh je volá prostřednictvím učení svého slova a prostřednictvím událostí Prozřetelnosti. Jsou třeba požádáni, aby opustili svou kariéru, která slibuje bohatství a pocty, nebo aby odešli od příbuzných a nastoupili cestu, která se jeví jako cesta sebezapření a oběti. Bůh má pro ně určitou práci a vliv přátel a příbuzných by jí byl na překážku.

Kdo je připraven vzdát se na zavolání Prozřetelnosti vysněných plánů, přijmout nové povinnosti a vstoupit na neznámá pole? Ten, kdo to udělá, má Abrahamovu víru a bude se s ním podílet na ‚přenesmírné váze věčné slávy‘ (2K 4,17). ‚Soudím totiž, že utrpení nynějšího času se nedají srovnat s budoucí slávou, která má být na nás zjevena‘ (Ř 8,18).“ (PP 126.127; NUD 52.53)

Otázky k rozhovoru

1. Jaký je podle vás správný a vyvážený vztah mezi vírou a skutky? Je možné, aby existovalo jedno bez druhého? Jestliže ne, proč?
2. Co to znamená mít Abrahamovu víru?
3. Používá Pán Bůh i dnes podobné výzvy, jaké adresoval Abrahamovi?

Shnutí

Bůh pozval Abrahama, aby spolu prožívali jedinečný přátelský vztah. Smyslem této smlouvy bylo zjevit Abrahamovi plán záchranu světa, který měl představovat zase dalším lidem kolem sebe.

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy:

_____	_____
_____	_____
_____	_____